

Informacja naukowa w średnich szkołach zawodowych m. Krakowa (Raport z badań)

Podjęcie tematu dotyczącego problemów informacji naukowej, technicznej i ekonomicznej w średnich szkołach zawodowych Krakowa zostało spowodowane chęcią szukania odpowiedzi na pytanie: czy biblioteki w szkołach tego typu mają warunki do spełniania funkcji centrum przekazu informacji naukowych. Chcąc odpowiedzieć na to pytanie, należało spojrzeć na bibliotekę szkolną z różnych punktów, tj.:

- zasobu informacyjnego biblioteki, na który składają się książki, czasopisma, zbiory specjalne, katalogi, kartoteki itp.;
- lokalu oraz wyposażenia biblioteki;
- bibliotekarzy zatrudnionych w szkołach tego typu;
- metod udzielania informacji nte przez bibliotekę;
- użytkowników biblioteki i ich stosunku do działalności biblioteki oraz potrzeb istnienia takiej placówki w szkole.

Powyższe punkty można umieścić w schemacie przepływu informacji, którego zasadniczymi elementami są źródła informacji, kanały przepływu informacji, nadawcy i odbiorcy informacji oraz metody i formy informacji.

Podstawowy materiał do rozpatrzenia powyższej problematyki stanowiły:

1) kwestionariusze badań ankietowych zorganizowanych w roku szkolnym 1977/78 przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania. Ankietę przygotował Departament Organizacji Badań i Prognoz Oświatowych w celu jednorazowego zbadania działalności bibliotek szkolnych w Polsce i rozesłał ją do poszczególnych Kuratoriów Oświaty i Wychowania na terenie kraju. Na podstawie wyselekcjonowanych ankiet (47), które m.in. wpłynęły na adres krakowskiego Kuratorium Oświaty i Wychowania z krakowskich średnich szkół zawodowych, przeprowadzono analizę danych dotyczących 47 bibliotek obsługujących: 30 zespołów szkół zawodowych, 8 studiów zawodowych (w tym 2 podstawowe studia zawodowe), 7 zasadniczych szkół zawodowych, 1 liceum zawodowe i 2 technika. Wyniki badań ankietowych przeprowadzonych w tych szkołach wykorzystane zostały w niniejszej pracy;

2) kwestionariusze badań ankietowych przeprowadzonych w roku szkolnym 1982/83 przez autorkę, mające na celu aktualizację danych z roku 1977, dotyczących działalności bibliotek średnich szkół zawodowych w Krakowie oraz uzupełnienie ich o informacje bardziej szczegółowe. Ankieta została skierowana do 54 bibliotek szkolnych Krakowa obsługujących: 32 zespoły szkół zawodowych, 9 zasadniczych szkół zawodowych, 8 studiów zawodowych, 3 licea zawodowe i 2 technika, czyli objęła wszystkie szkoły ponadpodstawowe o profilu zawodowym w mieście¹;

3) kwestionariusze badań ankietowych zorganizowanych w roku szkolnym 1982/83 przez autorkę i przeprowadzonych w dzielnicy Nowa Huta wśród nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Badania prowadzono metodą wywiadu opartego na standardowym kwestionariuszu o kafeterii z ograniczoną możliwością odpowiedzi. W oparciu o ten sam arkusz kwestionariusza w 40% przypadków zebrano informacje bez konieczności współpracy z osobą badającą.

Analiza danych zawartych w ankietach pozwoliła przedstawić zagadnienie korzystania z inte w szkołach. Aktywność w tym względzie zależna jest przede wszystkim od korzyści, jakie użytkownicy uzyskują z otrzymanych informacji. Poszczególne kategorie użytkowników kierują się odrębnymi motywacjami sięgania po informację. Odrębne są też przyczyny, dla których rezygnują lub włączają się do procesu komunikacji naukowej w szkole. Źródłem tych przyczyn jest potrzeba lub "przymus" posiadania określonych informacji, rzadziej chęć zaspokajania indywidualnych aspiracji czy zainteresowań. Korzystanie z inte, którego inspirację powinien stanowić system działania szkoły, wciąż nie zapewnia nauczycielom i uczniom wystarczających korzyści, aby korzystanie to było "opłacalne". Jeżeli na terenie szkoły warunki takie zostaną spełnione, to zapewnienie dostępu do informacji będzie podstawą tworzenia trwałych nawyków korzystania z inte. Te dwa elementy wzajemnie się uzupełniają i od nich zależy w dużym stopniu dalszy rozwój bibliotek szkolnych.

I. BAZA DZIAŁALNOŚCI INFORMACYJNEJ BIBLIOTEK SZKOLNYCH

Dynamiczny rozwój różnych dyscyplin i dziedzin nauki, techniki i produkcji spowodował wzrost zapotrzebowania na informacje nte. Zapotrzebowanie na tę informację jest wyraźnie zarysowane już na poziomie średniego szkolnictwa zawodowego. Występują tu różnorodne metody i środki komunikacji naukowej, zwiększające efektywność działalności intelektualnej zarówno uczniów, jak i nauczycieli. Dążenie do przekształcania bibliotek szkolnych w ośrodki posługujące się różnego typu dokumentami, zaspokajającymi wymogi dydaktyczne przedmiotów nauczanych w szkole, powinno rozwijać u odbiorców informacji potrzebę samokształcenia i twórczego

przekształcania zdobywanej wiedzy. Zrealizowanie modelu biblioteki, nastawionej w głównej mierze na udzielanie informacji fachowych, specjalistycznych jest możliwe wówczas, gdy istnieją: wartościowy księgozbiór, dobrze opracowany pod względem informacyjno-bibliograficzno-dokumentacyjnym, odpowiednie warunki lokalowe, wykwalifikowana kadra bibliotekarzy szkolnych oraz warunki dla dalszego rozwoju biblioteki (finanse, możliwość zakupu, regulaminy, zarządzenia, współpraca itp.). Problematykę bibliotek śred. szk. zawodowych Krakowa można rozpatrywać z różnych punktów widzenia, np. traktując je jako jeden spójny zbiór pod względem typu szkoły, w której są zlokalizowane lub przyjmując jako punkt wyjścia profil zawodowy szkoły, względnie dzielnicę miasta, w której dana szkoła funkcjonuje. Ponieważ rozmieszczenie szkół zawodowych w poszczególnych dzielnicach Krakowa jest nierównomierne, dlatego za podstawę przy omawianiu organizacji bibliotek uznano wskaźniki procentowe występowania danego zjawiska w bibliotekach szkół zlokalizowanych w konkretnej dzielnicy Krakowa. Najwięcej ponadpodstawowych szkół zawodowych znajduje się w Śródmieściu (48%), następnie w Nowej Hucie (24%) oraz w Podgórzu (17%) i Krowodrzy (11%). Profil zawodowy tych szkół jest w poszczególnych dzielnicach bardzo zróżnicowany. W Śródmieściu dominują jednak szkoły medyczne oraz kształcące w zakresie problemów komunikacji i transportu, jak również szkoły zawodowe o profilu mechanicznym. W Nowej Hucie przeważają szkoły budowlane oraz mechaniczne, a w dzielnicy Krowodrza szkoły budowlane.

II. CHARAKTERYSTYKA ZASOBU INFORMACYJNEGO BIBLIOTEK SZKOLNYCH

1. Księgozbiór

Na podstawie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w ponadpodstawowych szkołach zawodowych Krakowa w roku szkolnym 1977/78² i 1982/83 można określić, w jakim stopniu jest możliwe przekształcenie bibliotek w ośrodki multimedialnych³. Podstawę dla prowadzenia działalności informacyjnej przez te placówki stanowi odpowiedni pod względem merytorycznym i ilości egzemplarzy księgozbiór. Większość bibliotek posiadała w roku szkolnym 1977/78 księgozbiory liczące od 5 do 15 tys. woluminów. Biblioteki o księgozbiorze tej wielkości stanowiły 53,2% wszystkich bibliotek objętych badaniami ankietowymi. Pięć lat później, w 1983 r., przeważały biblioteki o księgozbiorach wielkości od 10 do 20 tys. woluminów (50,9% bibliotek). Nastąpił również wzrost ilości bibliotek o księgozbiorach liczących ponad 20 tys. woluminów o 4,7% oraz zmniejszenie o 5,9% ilości bibliotek o księgozbiorach liczących nie więcej niż 5 tys. woluminów.

Tabela 1

Wielkość księgozbiorów bibliotek
średnich szkół zawodowych w Krakowie

Wielkość księgozbioru w woluminach	Ilość bibliotek szkolnych posiadających księgozbiór tej wielkości w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
do 5 tys.	9	19,1	7	13,2
5 - 10 tys.	11	23,4	12	22,6
10 - 15 tys.	14	29,8	13	24,5
15 - 20 tys.	9	19,1	14	26,4
ponad 20 tys.	4	8,5	7	13,2
Razem	47		53	

Pod względem wielkości księgozbioru zgromadzonego w bibliotece wyróżniają się szkoły Podgórze, w których księgozbiory nie przekraczają 5 tysięcy woluminów lub mieszczą się w przedziale od 15 tysięcy do 20 tys. woluminów. W Śródmieściu dominują księgozbiory o wielkości od 10 do 15 tys. woluminów, w Nowej Hucie ponad 20 tys. woluminów i w Krowodrzy o wielkości od 5 do 20 tys. woluminów. Najliczniejsze księgozbiory posiadają zatem biblioteki szkół zawodowych dzielnic: Podgórze i Nowej Huty. Natomiast biorąc pod uwagę profil zawodowy szkół można stwierdzić, że w szkołach medycznych przeważają księgozbiory o wielkości od 5 do 10 tys. woluminów, w mechanicznych - o wielkości ponad 20 tys. woluminów, a w szkołach budowlanych - o wielkości od 15 do 20 tys. woluminów.

Od pewnego czasu zaczęto formować opinie o strukturze księgozbiorów szkolnych. Tak np. Włodzimierz Goriszowski, pisząc o bibliotece szkolnej w reformowanym systemie oświatowym, określił proporcje, jakie powinny charakteryzować księgozbiory średnich i policealnych szkół zawodowych. Jego zdaniem winny one przedstawiać się następująco:

- 15% - wydawnictwa ogólnoinformacyjne;
- 70% - literatura związana z procesem dydaktyczno-wychowawczym szkoły;
- 8% - podręczniki i opracowania pozapodręcznikowe;
- 4% - literatura społeczno-polityczna;
- 3% - literatura pedagogiczna i metodyczna⁵.

Dane dotyczące charakteru zbiorów badanych bibliotek były trudne do uzyskania, głównie z powodu nie rejestrowania przez te placówki zbiorów pod kątem ich problematyki oraz ze względu na nieaktualne i niepełne katalogi rzeczowe. Można jednak stwierdzić, że przeważająca ilość bibliotek gromadzi literaturę z zakresu pedagogiki w granicach od 100 do 500 woluminów, bez względu na wielkość księgozbioru. W tej samej ilości gromadzi się wydawnictwa infor-

Tabela 2

Wielkość księgozbiorów bibliotek średnich szkół zawodowych
w r. szk. 1982/83 w poszczególnych dzielnicach Krakowa

Dzielnica Krakowa	Liczba szkół zawod. w dziel- nicy	Ilość bibliotek, których wielkość księgozbioru wynosi w woluminach:					Wskaźnik % ilości bibliotek w danej dzielnicy posiadają- cych księgozbiór wynoszący w woluminach:						
		do 5 tys.		10-15 tys.		15-20 tys.		do 5 tys.		10-15 tys.		15-20 tys.	
		5-10 tys.	ponad 20 tys.	5-10 tys.	ponad 20 tys.	5-10 tys.	ponad 20 tys.	5-10 tys.	ponad 20 tys.	5-10 tys.	ponad 20 tys.	5-10 tys.	ponad 20 tys.
Sródmieście	26	3	7	8	5	3	11,5	26,9	30,8	19,2	11,5		
Nowa Huta	13 ^x	-	2	3	3	4	-	16,7	25	25	33,3		
Podgórze	9	4	1	-	4	-	44,4	11,1	-	44,4	-		
Krowodrza	6	-	2	2	2	-	-	33,3	33,3	33,3	-		
Razem: 4	54 ^x	7	12	13	14	7							

macyjno-bibliograficzne, natomiast literatura naukowa i popularnonaukowa osiąga w tych księgozbiorach najczęściej liczbę 5-10 tys. woluminów. Zgodnie z "Instrukcją..." z 1968 r.⁶ 80% księgozbioru powinno być przeznaczone dla uczniów, a 20% dla nauczycieli. W księgozbiórze biblioteki szkolnej jeden egzemplarz lektury podstawowej winien przypadać na dwóch uczniów, natomiast z jednego egzemplarza lektury do wyboru winno korzystać od 3 do 5 uczniów.

2. Czasopisma

Czasopisma stanowią jedno z ważniejszych narzędzi informacji specjalistycznej w bibliotekach szkolnych. Im większa jest liczba prenumerowanych tytułów czasopism, tym łatwiej zaspokoić zapotrzebowanie na bieżącą informację fachową. Stwierdzono jednak zmniejszenie liczby abonowanych przez biblioteki tytułów czasopism. W roku szkolnym 1977/78 - 47% bibliotek zamawiało ponad 50 tytułów czasopism, natomiast w roku 1983 wskaźnik ten zmalał o 14,8%. Zwiększyła się natomiast liczba bibliotek prenumerujących od 20 do 50 tytułów czasopism o 12,9% oraz o 8,3% liczba bibliotek zamawiających do 20 tytułów czasopism. Wśród prenumerowanych tytułów ważne miejsce zajmują czasopisma pedagogiczno-metodyczne (w 41,5% bibliotek prenumerowane są w ilości od 10 do 20 tytułów); czasopisma specjalistyczne (w 37,7% bibliotek w ilości od 10 do 20 tytułów); czasopisma bibliograficzno-informacyjne (w 45,3% bibliotek w ilości do 5 tytułów) oraz prasa codzienna (w 58,5% bibliotek w ilości do 5 tytułów).

Najwyższy procent szkół, abonujących do 50 tytułów czasopism, zanotowano w Śródmieściu, natomiast ponad 50 tytułów - w Nowej Hucie. Wśród bibliotek szkolnych abonujących do 50 tytułów czasopism przeważają biblioteki szkół o profilu medycznym i budowlanym, a wśród bibliotek prenumerujących ponad 50 tytułów czasopism dominują biblioteki szkół mechanicznych.

Tabela 3

Czasopisma w bibliotekach
średnich szkół zawodowych w Krakowie

Liczba abonowanych przez bibliotekę tytułów czasopism bieżących	Ilość bibliotek abonujących podaną liczbę tytułów czasopism w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
do 20	5	10,6	10	18,9
20 - 50	17	36,2	26	49,1
50 - 100	20	42,6	17	32,1
ponad 100	2	4,3	-	-
nie są prenumerowane	3	6,4	-	-

Tabela 4

Charakterystyka czasopism gromadzonych przez biblioteki
średnich szkół zawodowych Krakowa w r. szk. 1982/83

Zakres tematyczny prenumerowanych czasopism	Ilość bibliotek prenumerujących te czasopisma w podanej poniżej ilości tytułów:							
	do 5	5-9	10-19	20-29	30-39	po- nad 40	brak takie- go czasop.	brak da- nych
pedagogiczno- metodyczne	9	7	22	11	1	-	2	1
specjalistyczne (literackie, ilustr.)	6	15	20	2	1	2	4	3
informacyjno- bibliograficz- ne	24	11	5	4	2	-	4	3
prasa codzienna	31	13	2	-	-	-	6	1

Tabela 5

Czasopisma prenumerowane w r. szk. 1982/83
przez biblioteki średnich szkół zawodowych
w poszczególnych dzielnicach Krakowa

Dzielnica Krakowa	Ilość szkół zawod. w dziel- nicy	Ilość bibliotek abonujących po- daną niżej licz- bę tytułów cza- sopism:				Wskaźnik % ilości bibliotek w danej dzielni- cy abonujących podaną liczbę tytułów czasopism	
		do 50 tyt.		ponad 50 tyt.		do 50 tyt.	ponad 50 tyt.
		ogó- łem	w %	ogó- łem	w %		
Sródmieście	26	20	37,7	6	11,3	77	23,1
Nowa Huta	13 ^x	6	11,3	6	11,3	50	50
Podgórze	9	6	11,3	3	5,7	66,7	33,3
Krowodrza	6	4	7,5	2	3,8	66,7	33,3
Razem	54 ^x	36		17			

3. Księgozbiór podręczny

Księgozbiór podręczny powinien spełniać w bibliotece szkolnej funkcję podstawowego warsztatu pracy dla różnych kategorii czytelników. W r. szk. 1977/78 jednak 55,3% bibliotek, poddanych badaniom ankietowym, zrezygnowało z jego wydzielenia. W roku 1983 sytuacja ta uległa korzystnej zmianie: księgozbioru takiego nie posiadało już tylko 34% bibliotek. Zwiększyła się też liczba księgozbiorów podręcznych liczących od 300 do 1 000 woluminów o 21,4% w porównaniu z rokiem 1977.

Księgozbiór podręczny w bibliotekach
średnich szkół zawodowych w Krakowie

Wielkość księgozbioru podręcznego w woluminach	Ilość bibliotek posiadających księgozbiór podręczny o okre- ślonej wielkości w roku szkol- nym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
do 300	9	19,1	10	18,9
300 - 1 000	6	12,6	18	34
1 000 - 2 000	4	8,5	3	5,7
ponad 2 000	2	4,3	4	7,5
nie ma	-	-	18	34
nie ma lub brak danych	26	55,5	-	-

Wydzielone księgozbiory podręczne o wielkości do 1 tys. woluminów występują najczęściej w bibliotekach szkolnych dzielnicy Krowodrza, natomiast o wielkości od 1 do 2 tys. woluminów w Nowej Hucie. W Podgórzu istnieją biblioteki szkolne, w których takich księgozbiorów nie wydzielono. Brak księgozbioru podręcznego występuje głównie w szkołach medycznych i mechanicznych. Natomiast wydzielone księgozbiory podręczne liczące od 300 do 1 tys. woluminów można spotkać wśród szkół o profilu medycznym i budowlanym.

Tabela 7

Księgozbiór podręczny w bibliotekach średnich szkół zawodowych
w poszczególnych dzielnicach Krakowa w r. szk. 1982/83

Dzielnica Krakowa	Ilość szkół zawod. w dziel- nicy	Ilość bibliotek szkolnych posiadających wydzielony księgozbiór podręczny o wielkości w woluminach:					Wskaźnik % ilości szkół w danej dzielnicy mają- cych wydzielony księgo- zbiór podręczny o wiel- kości w woluminach:				
		do 300	300 -1 tys.	1-2 tys.	ponad 2 tys.	nie wy- dzie- lono	do 300	300 -1 tys.	1-2 tys.	ponad 2 tys.	nie wy- dzie- lono
Sródmieście	26	5	8	1	1	11	19,2	30,8	3,8	3,8	42,3
Nowa Huta	13	2	5	2	2	1	16,7	41,7	16,7	16,7	8,3
Podgórze	9	1	2	-	-	6	11,1	22,2	-	-	66,7
Krowodrza	6	2	3	-	1	-	33,3	50	-	16,7	-
Razem	54	10	18	3	4	18					

4. Zbiory specjalne

Oprócz zbiorów tradycyjnych (książki, broszury, czasopisma) biblioteki gromadzą zbiory specjalne. Tylko niewielka ich liczba przechowywana jest w tych bibliotekach. Większość zbiorów trafia w szkole do odpowiednich klas - pracowni, gabinetów przedmiotowych, świetlic, harcówek, pokoi nauczycielskich, gabinetów dyrektorów lub pedagogów szkolnych. W r. szk. 1977/78 spośród ankietowanych bibliotek 42,6% nie posiadała w swoich zbiorach tego typu materiałów. W roku 1983 liczba bibliotek bez zbiorów specjalnych zwiększyła się o 6,5%. Tam, gdzie gromadzono zbiory specjalne, ich wielkość wynosiła najczęściej od 10-100 jednostek inwentarzowych. Gromadzone są przede wszystkim normy, opisy patentowe, płyty, rzadziej ilustracje, pocztówki oraz taśmy magnetofonowe.

Tabela 8

Zbiory specjalne w bibliotekach szkolnych i szkołach średnich o profilu zawodowym w Krakowie

Liczba zbiorów specjalnych ogółem w jednostkach inwentarzowych	Liczba bibliotek posiadających te zbiory w roku szkolnym:				Liczba szkół posiadających te zbiory w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83		1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %	ogółem	w %	ogółem	w %
do 10	4	8,5	2	3,8	-	-	3	5,7
10-100	14	29,8	11	20,6	14	29,8	3	5,7
100-500	9	19,1	9	17	21	44,7	8	15,1
500-1 000	-	-	4	7,5	4	8,5	5	9,4
ponad 1 000	-	-	1	1,9	5	10,6	9	17
brak zbiorów	20	42,6	26	49,1	3	6,4	1	1,9
brak danych	-	-	-	-	-	-	24	45,3
Razem	47		53		47		53	

Stan ten niezgodny jest z zaleceniami władz oświatowych. Wspomniana wcześniej "Instrukcja..." z 1968 r. zobowiązywała biblioteki szkolne do gromadzenia, przechowywania i udostępniania zbiorów specjalnych, w tym głównie materiałów audiowizualnych. Zbiory składające się z rękopisów, maszynopisów, rycin, nut, map, filmów, mikrofilmów, taśm magnetofonowych i magnetowidowych itp. rzadko przechowywane są w bibliotece, w związku z tym od r. szk. 1982/83 przedsięwzięto akcję zakładania katalogów i kartotek dla tych zbiorów we wszystkich bibliotekach szkolnych⁷. Tym samym zobowiązano biblioteki do prowadzenia informacji w zakresie zbiorów specjalnych-i audiowizualnych, jakimi dysponuje szkoła. Pod koniec r. szk. 1982/83 zaledwie 22,6% bibliotek średnich szkół zawodowych w Krakowie dysponowało katalogami zbiorów specjalnych i to najczęściej niekompletnymi i nieaktualnymi.

5. Katalogi i kartoteki biblioteczne

Sprawne wyszukiwanie dokumentów (informacji) zależy przede wszystkim od dobrego opracowania informacyjno-dokumentacyjnego posiadanych źródeł informacji. W tym celu bibliotekarz musi czuwać nad ciągłą aktualizacją istniejących w bibliotece katalogów i kartotek. Zgodnie z "Instrukcją..." z 1968 r. w bibliotece szkoły średniej powinny znajdować się dwa katalogi: alfabetyczny i rzeczowy, uporządkowany według symboli UKD, wspólne dla ucznia i nauczyciela. Jednak 5,7% bibliotek nie prowadzi katalogu alfabetycznego, 11,3% bibliotek nie ma katalogu rzeczowego, w 77,4% bibliotek brakuje katalogu zbiorów specjalnych, przy czym w 17% bibliotek katalog ten znajduje się dopiero we wstępnej fazie opracowania, w 39,6% bibliotek nie prowadzi się żadnych kartotek zagadnieniowych. Natomiast tam, gdzie takie kartoteki powstały, zwiększyła się ilość haseł w porównaniu z rokiem 1977. Wówczas 14,9% bibliotek dysponowało kartotekami

zagadnieniowymi o liczbie haseł ponad 50, gdy w 1983 roku ilość takich bibliotek wzrosła o 19,1%. Taki stan zanotowano w końcu r. szk. 1982/83. A przecież, powtarzając za Marcinem Drzewieckim, istniejący w szkole "System katalogów i kartotek odzwierciedla koncepcję integracji różnych form przekazu informacji we współczesnej dydaktyce"⁸. Niestety, w roku 1983 katalogi alfabetyczne lub rzeczowe w 26,4% bibliotek nie obejmowały całości swoich zbiorów. Ponadto w 17% bibliotek katalogi te znajdowały się we wstępnej fazie opracowania.

Tabela 9

Katalogi biblioteczne
w średnich szkołach zawodowych Krakowa

Rodzaj katalogu lub kartoteki	Ilość bibliotek, w których takie katalogi znajdowały się w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	%	ogółem	%
alfabetyczny	41	87,2	50	94,3
rzeczowy	38	80,6	47	88,7
zbiorów specjalnych	4	8,5	12	22,6
kartoteka zagadnieniowa	26	55,3	32	60,4

Hasła w kartotekach zagadnieniowych
w bibliotekach średnich szkół zawodowych w Krakowie

Ilość haseł w kartotece zagadnieniowej	Ilość bibliotek, w których kartoteka zagadnieniowa liczyła podaną niżej ilość haseł w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
do 10	3	6,4	1	1,9
10-20	3	6,4	4	7,5
20-30	8	17	4	7,5
30-40	3	6,4	2	3,8
40-50	2	4,3	-	-
50-100	2	4,3	9	17
ponad 100	5	10,6	9	17
brak danych	-	-	3	5,7

III. LOKAL BIBLIOTEKI SZKOLNEJ. CZYTELNICY

1. Czytelnia i czytelnicy

Jedną z form działalności informacyjnej biblioteki szkolnej jest prowadzenie czytelni lub tzw. "kącika czytelnianego". W r. szk. 1982/83 ilość bibliotek dysponujących "kącikami czytelnianymi" zmalała o 10,5%, natomiast wzrosła ilość bibliotek posiadających własne czytelnie o 3% w stosunku do roku 1977. Równocześnie o 7,7% powiększyła się ilość bibliotek nie posiadających żadnego miejsca dla czytelników pragnących korzystać ze zbiorów na miejscu; takie miejsca posiada tylko 22,6% badanych bibliotek.

Czytelnikami bibliotek szkolnych są nie tylko uczniowie, ale i nauczyciele, pracownicy administracyjno-technicznej szkoły, rodzice uczniów itp. Największą ilość bibliotek posiadających grupę czytelników wynoszącą do 300 osób

Tabela 11

Czytelnie w bibliotekach średnich szkół zawodowych Krakowa

Rodzaj miejsca przeznaczonego do udostępniania zbiorów na miejscu w bibliotece szkolnej	1977/78						1982/83								
	dostosowane dla podanej liczby czytelników:			dostosowane dla podanej liczby czytelników:			dostosowane dla podanej liczby czytelników:			dostosowane dla podanej liczby czytelników:					
	do 10	10-20	20-30	30-40	łącznie	ogółem	w %	do 10	10-20	20-30	30-40	po- nad 40	łącznie	ogółem	w %
Czytelnia "Kącik czytelniany"	4	7	7	1	19	40,4	1	9	5	5	3	23	43,4		
Nie ma takiego miejsca	15	5	-	-	20	42,6	-	3	-	-	-	17	32,1		
Czytelnia i "kącik czytelniany"	-	-	-	-	7	14,9	-	-	-	-	-	12	22,6		
Razem	19	12	8	1	47		15	12	6	5	3	53			

Tabela 13

Czytelnie w średnich szkołach zawodowych
poszczególnych dzielnic Krakowa w r. szk. 1982/83

Dzielnica Krakowa	Ilość szkół zawod. w dziel- nicy	Ilość bibliotek posiadających miejsce do pracy z książką typu:				Wskaźnik % ilości bibliotek posiadających miejsce do pracy z książką typu:			
		czy- telnia	"Kącik czytel- niany"	czytel- nia + "kącik"	brak takie- go m-ca	czy- telnia	"kącik czytel- niany"	czy- telnia + "kącik"	brak takie- go miejs- ca
Śródmieście	26	8	11	-	7	30,8	42,3	-	27
Nowa Huta	13	8	3	1	-	66,7	25	8,3	-
Podgórze	9	4	-	-	5	44,4	-	-	55,6
Krowodrza	6	3	3	-	-	50	50	-	-
Rezem	54	23	17	1	12				

zanotowano w Podgórzu. W pozostałych dzielnicach sytuacja jest następująca: czytelnicy w ilości od 300-600 korzystają najczęściej z bibliotek szkolnych w Krowodrzy, od 600-900 z bibliotek Śródmieścia, od 900-1200 czytelników z bibliotek Nowej Huty i od 1200-1500 z bibliotek szkolnych w Krowodrzy.

Czytelnicy mogą korzystać z pomieszczeń do pracy z dokumentem na miejscu, tj. w bibliotece. Miejscami takimi w większości bibliotek Nowej Huty są czytelnie, a w szkolnych bibliotekach Krowodrzy tzw. "kąciki czytelniane". W Podgórzu występuje największa ilość bibliotek nie posiadających żadnego miejsca dla czytelników pragnących skorzystać z ich zbiorów w bibliotece. Wśród bibliotek nie dysponujących takimi pomieszczeniami przeważają szkoły o profilu medycznym i mechanicznym. Natomiast czytelnie występują najczęściej w bibliotekach szkół budowlanych, a tzw. "kąciki czytelniane" w szkołach o profilu związanym z komunikacją i transportem.

2. Powierzchnia biblioteki

Warunki lokalowe, w których pracują biblioteki szkolne, mają duży wpływ na jakość udzielanych usług informacyjnych. W badanych szkołach przeważają biblioteki o powierzchni całkowitej od 40-50 m² oraz od 30-40 m². W tym względzie nie nastąpiły istotne zmiany w stosunku do roku 1977. W r. szk. 1982/83 ponad 15% bibliotek o powierzchni całkowitej 30-40 m² dysponowało zbiorami liczącymi do 20 tys. woluminów oraz liczbą czytelników sięgającą do 1500. Przeważają jednak biblioteki o księgozbiorze liczącym od 5 do 10 tys. woluminów i obsługujące od 500 do 1000 czytelników. Natomiast wśród 22,6% bibliotek o powierzchni całkowitej 40-50 m² występują przede wszystkim biblioteki dysponujące księgozbiorem liczącym od 10 do 15 tys. woluminów i obsługujące również od 500 do 1000 czytelników. Wszystkie ankie-

towane biblioteki szkół zawodowych mają za małe pomieszczenia, aby magazynować zbiory, udostępniać je na miejscu, prowadzić działalność szkoleniowo-informacyjno-reklamową.

Tabela 14

Powierzchnia bibliotek średnich szkół zawodowych
w Krakowie

Powierzchnia całkowita biblioteki w m ²	Ilość bibliotek o podanej poniżej powierzchni całkowitej jaką posiadały w roku szkolnym:			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
do 10	1	2,1	2	3,8
10-20	5	10,6	3	5,7
20-30	3	6,4	4	7,5
30-40	8	17	8	15,1
40-50	10	21,3	12	22,6
50-60	3	6,4	6	11,3
60-70	5	10,6	3	5,7
70-80	5	10,6	5	9,4
80-90	-	-	4	7,5
90-100	2	4,3	2	3,8
ponad 100	3	6,4	3	5,7
bez własnej powierzchni	2	4,3	1	1,9
Razem	47		53	

Przeważająca ilość bibliotek szkolnych w Podgórzu posiada powierzchnię całkowitą nie przekraczającą 30 m², natomiast biblioteki o powierzchni 30-50 m² dominują w Śródmieściu. Biblioteki mające powierzchnię 50-100 m² oraz ponad 100 m² występują głównie w Nowej Hucie.

Tabela 15

Powierzchnia biblioteki a wielkość księgozbioru
oraz liczba czytelników w r. szk. 1982/83

Powierzchnia całkowita biblioteki w m ²	Ilość bibliotek średnich szkół zawodowych w Krakowie posiadających							daną liczbę czytelników:			
	księgozbiór o wielkości:							do 1,5 tys. -			
	do 5 tys.	5-10 tys.	10-15 tys.	15-20 tys.	ponad 20 tys.	do 500	500- 1 tys.	1 tys.- 1,5 tys.	ponad 1,5 tys.		
do 10	2	-	-	-	-	2	-	-	-	-	-
10-20	3	-	-	-	-	3	-	-	-	-	-
20-30	1	3	-	-	-	4	-	-	-	-	-
30-40	-	5	2	1	-	2	5	1	-	-	-
40-50	-	3	5	2	2	5	6	1	-	-	-
50-60	-	1	2	2	1	1	3	2	-	-	-
60-70	-	-	1	2	-	-	3	-	-	-	-
70-80	-	-	1	3	1	-	3	2	-	-	-
80-90	-	-	2	1	1	-	1	3	-	-	-
90-100	-	-	-	2	-	-	2	-	-	-	-
ponad 100	-	-	-	1	2	-	1	1	-	-	1
bez własnego pomieszczenia	1	-	-	-	-	1	-	-	-	-	-
Razem	7	12	13	14	7	18	24	10	1	1	

Tabela 16

Powierzchnia bibliotek średnich szkół zawodowych
w poszczególnych dzielnicach Krakowa w r. szk. 1982/83

Dzielnica Krakowa	Ilość szkół zawod. w dziel- nicy	Ilość bibliotek o powierzchni wynoszącej w m ² :					Wskaźnik % ilości biblio- tek w danej dzielnicy, których powierzchnia wyno- si w m ²						
		do 30		30-50		50-100	do 30		30-50		50-100	po- nad 100	brak pomie- szcze- nia
		3	15	7	1	1	11,5	57,7	27	3,8	3,8		
Sródmiście	26	3	15	7	1	1	11,5	57,7	27	3,8	3,8		
Nowa Huta	13	1	2	7	2	-	8,3	16,7	58,3	16,7	-		
Podgórze	9	4	1	4	-	-	44,4	11,1	44,4	-	-		
Krowodrza	6	1	2	3	-	-	16,7	33,3	50	-	-		
Razem	54	9	20	21	3	1							

IV. PRACOWNICY BIBLIOTEK SZKOLNYCH

W bibliotece, poza księgozbiorem drugim nieodzownym elementem dla jej funkcjonowania jest osoba bibliotekarza. Od jego kwalifikacji oraz motywacji wykonywania zawodu zależy działalność informacyjna biblioteki. Włodzimierz Goriszowski w artykule dotyczącym funkcji bibliotekarzy szkolnych w reformowanym systemie dydaktyczno-wychowawczym szkoły wyszczególnia trzy zasadnicze grupy, tj.: bibliotekarzy realizujących funkcje pedagogiczne, funkcje informacyjne i bibliotekarzy wykonujących funkcje techniczne. Każda z tych grup charakteryzuje się np. stażem pracy w zawodzie, kwalifikacjami, motywacjami do wykonywania zawodu. Bibliotekarz szkolny powinien łączyć w swojej pracy te trzy funkcje i być pedagogiem udzielającym informacji z zakresu inte oraz wykonującym wszelkie czynności techniczne związane z prowadzoną przez siebie działalnością informacyjną⁹. Efektywność działania biblioteki szkolnej zależy w dużej mierze od cech osobowości bibliotekarza i rangi zawodu w opinii uczniów, nauczycieli i samych bibliotekarzy. Pisał o tym wspomniany W. Goriszowski w pracy konfrontującej różne poglądy na osobowość bibliotekarza szkolnego i oceniającej działalność biblioteki w aspektach cech osobowych bibliotekarzy¹⁰.

1. Kwalifikacje

Oprócz pozytywnych motywacji do wykonywania zawodu oraz cech osobowych bibliotekarz szkolny powinien posiadać odpowiednie kwalifikacje. W porównaniu z rokiem 1977 w bibliotekach szkół zawodowych zatrudniono o 7,6% więcej bibliotekarzy na pełnych etatach, w tym: zanotowano zmniejszenie liczby bibliotekarzy bez kwalifikacji bibliotekarskich o 10,1% oraz zwiększenie liczby bibliotekarzy z pełnymi kwalifikacjami o 5,5% i z niepełnymi kwalifikacjami

o 12,3%. Porównując ilość bibliotekarzy zatrudnionych na pełnym etacie z niepełnymi kwalifikacjami bibliotekarskimi i bez tych kwalifikacji, wynika, że w r. szk. 1982/83 przeważała liczba bibliotekarzy z niepełnymi kwalifikacjami, gdy w 1977 roku dominowali bibliotekarze bez kwalifikacji wymaganych w zawodzie. Natomiast liczba pracowników biblioteki zatrudnionych na niepełnym etacie uzupełniających w bibliotece etat lub podejmujących tam godziny nadliczbowe, w stosunku do 1977 roku uległa minimalnej zmianie. Zwiększyła się natomiast liczba szkół, w których zatrudnieni są nauczyciele uzupełniający w bibliotece etat lub mający tam godziny ponadwymiarowe, a zmniejszyła się ilość szkół zatrudniających bibliotekarzy na pół etatu. W większości szkół zatrudnia się w bibliotece dwóch bibliotekarzy na pełnym etacie. W r. szk. 1977/78 biblioteki takie stanowiły 37,8% ogółu badanych placówek, a w roku 1982/83 - 38,6%.

Tabela 17

Kwalifikacje bibliotekarzy
zatrudnionych w średnich szkołach zawodowych Krakowa

Kwalifikacje bibliotekarzy szkolnych	Ilość bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach w roku szkolnym			
	1977/78		1982/83	
	ogółem	w %	ogółem	w %
1	2	3	4	5
Nauczyciele zatrudnieni na pełnym etacie, w tym:	59	72	78	79,6
a. z pełnymi kwalifikacjami bibliotekarskimi	34	41,5	46	47
b. z niepełnymi kwalifikacjami bibliotekarskimi	10	12,2	24	24,5
c. bez kwalifikacji bibliot.	15	18,3	8	8,2

1	2	3	4	5
Nauczyciele zatrudnieni na niepełnym etacie	8	9,6	11	11,2
Nauczyciele uzupełniający w bibliotece etat	7	8,5	8	8,2
Nauczyciele wynagradzani ryczałtowo	8	9,6	-	-
Nauczyciele pracujący w bibliotece społecznie	-	-	1	1
Razem	82		98	

Najwięcej bibliotekarzy zatrudnionych na pełnym etacie pracowało w r. szk. 1982/83 w bibliotekach dysponujących księgozbiorem liczącym od 15 do 20 tys. woluminów. Biblioteki o księgozbiorach nie przekraczających 5 tys. woluminów zatrudniały najwięcej bibliotekarzy w niepełnym wymiarze godzin.

Tabela 18

Bibliotekarze średnich szkół zawodowych w Krakowie zatrudnieni na pełnych i niepełnych etatach a wielkość księgozbiorów tych szkół w r. szk. 1982/83

Wielkość księgozbioru w woluminach	Ilość bibliotek o tym księgozbiorze	Ilość bibliotekarzy pracujących w oparciu o ten księgozbiór a zatrudnionych na pełnym (P) i niepełnym (NP) etacie w bibliotece:											
		1 osoba		2 osoby		3 osoby		4 osoby		5 osób		Łącznie	
		P	NP	P	NP	P	NP	P	NP	P	NP	P	NP
do 5 tys.	6	-	7	-	-	-	-	-	-	-	-	-	7
5-10 tys.	11	8	2	4	-	-	-	-	-	-	-	12	2
10-15 tys.	13	3	-	13	1	4	2	-	-	3	2	23	5
15-20 tys.	13	1	-	18	2	7	2	-	-	-	-	26	4
ponad 20 tys.	7	-	-	5	1	9	-	3	1	-	-	17	2
Razem	53	12	9	40	4	20	4	3	1	3	2	78	20

Kwalifikacje zawodowe bibliotekarzy zatrudnionych
w średnich szkołach zawodowych Krakowa

Kwalifikacje bibliotekarzy szkolnych	Ilość szkół zatrudniających bibliotekarzy o tych kwalifikacjach		Ilość szkół zatrudniających bibliotekarzy w ilościach											
	1977/78		1982/83		1977/78					1982/83				
	ogółem	w %	ogółem	w %	1	2	3	4	łącznie	1	2	3	łącznie	
Nauczyciele zatrudnieni na pełnym etacie, w tym:	34	75,6	43	81,1	15	17	2	1	59	15	21	7	78	
a. z pełnymi kwalifikacjami bibl.	22	48,9	31	58,5	12	8	2	-	34	20	7	4	46	
b. z niepełnymi kwalifik. bibliotek.	7	15,6	20	37,7	4	3	-	-	10	16	4	-	24	
c. bez kwalifikacji bibliot.	13	28,9	6	11,3	11	2	-	-	15	4	2	-	8	
Nauczyciele zatrudnieni na niepełnym etacie	8	17,8	9	17	8	-	-	-	8	7	2	-	11	
Nauczyciele uzupełniający etat lub godz. nadliczb.	4	8,9	7	13,2	2	1	1	-	7	6	1	-	8	
Nauczyciele wynagradzani ryczałt.	8	17,8	-	-	8	-	-	-	8	-	-	-	-	
Nauczyciele pracujący społecznie	-	-	1	1,9	-	-	-	-	-	1	-	-	1	
Razem:									82				98	

Najwięcej bibliotekarzy zatrudnionych na pełnym etacie posiadają biblioteki szkolne w Krowodrzy i w Nowej Hucie, a na pół etatu (lub na godzinach nadliczbowych) biblioteki w Podgórzu i w Śródmieściu.

Tabela 20

Zatrudnienie bibliotekarzy średnich szkół zawodowych w poszczególnych dzielnicach Krakowa w r. szk. 1982/83

Dzielnica Krakowa	Ilość bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach na:						Wskaźnik % ilości bibliotekarzy zatrudnionych w danej dzielnicy na:	
	pełnym etacie		pół etatu, godz. nadliczb., prac. społ. itp.		łącznie: pełny + pół etatu, itp.		pełnym etacie	pół etatu
	ogółem	w %	ogółem	w %	ogółem	w %		
Śródmieście	39	39,8	11	11,2	50	51	78	22
Nowa Huta	22	22,4	3	3,1	25	25,5	88	12
Podgórze	8	8,2	5	5,1	13	13,3	61,5	38,5
Krowodrza	9	9,2	1	1	10	10,2	90	10
Razem:	78	79,6	20	20,4	98	100		

2. Staż pracy

Staż pracy osób zatrudnionych w bibliotece również wpływa na jej działalność. W stosunku do roku 1977 zwiększyła się o 25% ilość bibliotek, w których pracują bibliotekarze o stażu pracy do 3 lat, zwiększyła się również o 7,1% liczba bibliotek zatrudniających bibliotekarzy o stażu wynoszącym ponad 10 lat, zmniejszyła się natomiast o 17,2% ilość bibliotek, których pracownicy mieli staż pracy w zawodzie wynoszący od 4 do 10 lat. Ponadto wyrównała się różnica w ilości bibliotekarzy o stażu pracy do 3 lat i od 4 do 10 lat, gdy w r. szk. 1977/78 różnica ta wynosiła 31,7% na rzecz bibliotekarzy o stażu pracy od 4-10 lat. Szczegółowe dane przedstawiono w tabeli 21 i 22.

Tabela 21

Staż pracy bibliotekarzy, ich liczba przypadająca na jedną bibliotekę oraz ilość szkół zawodowych w Krakowie zatrudniających bibliotekarzy o takim stażu

Staż pracy bibliotekarzy w zawodzie bibliotekarskim	Ilość szkół, w których pracowali bibliotekarze o podanym stażu w roku szkolnym		Ilość szkół zatrudniających bibliotekarzy o podanym stażu pracy w roku szkolnym:														
	1977/78		1982/83		1977/78					1982/83							
	ogółem	w %	ogółem	w %	1	2	3	4	łącznie:	ogółem	w %	1	2	3	łącznie:	ogółem	w %
do 3 lat	10	22,2	25	47,2	5	1	2	-	13	15,9	21	3	-	27	27,6		
4-10 lat	29	64,4	25	47,2	22	5	1	1	39	47,6	21	2	1	28	28,6		
ponad 10 lat	24	53,3	32	60,4	15	6	1	-	30	36,6	22	6	3	43	43,9		
Razem:	45	szkół	53	szkół					82					98			

Staż pracy bibliotekarzy zatrudnionych w r. szk. 1982/83
w bibliotekach średnich szkół zawodowych
w poszczególnych dzielnicach Krakowa

Dzielnica Krakowa	Ilość bibliotekarzy zatrudnionych w bibliotekach szkolnych o stażu pracy w zawodzie bibliot. wynoszącym:								Wskaźnik % ilości bi- bliotekarzy zatrudnio- nych w szkołach danej dzielnicy o stażu pra- cy wynoszącym:			
	do 3 lat		4-10 lat		ponad 10		łącznie:		do 3 lat	4-10 lat	ponad 10 lat	
	ogó- łem	w %	ogó- łem	w %	ogó- łem	w %	ogó- łem	w %				
Sródmieście	13	13,3	16	16,3	21	21,4	50	51	26	32	43	
Nowa Huta	8	8,1	4	4,1	13	13,3	25	25,5	32	16	52	
Podgórze	3	3,1	5	5,1	5	5,1	13	13,3	23,1	38,5	38,5	
Krowodrza	3	3,1	3	3,1	4	4,1	10	10,2	30	30	40	
Razem:	27	27,6	28	28,6	43	43,9	98	100				

3. Bibliotekarz a liczba czytelników

Ważnym wskaźnikiem intensywnego rozwoju systemu informacji naukowej jest liczba użytkowników informacji przypadająca na jednego pracownika¹¹. Z przeprowadzonych badań wynika, że w r. szk. 1982/83 w 24,5% bibliotek przypadają na jednego bibliotekarza od 400-500 czytelników, w 26,6% bibliotek od 300-400 czytelników i w 26,6% bibliotek od 200-300 czytelników.

Tabela 23

Ilość czytelników przypadająca na jednego bibliotekarza
w r. szk. 1982/83
w bibliotekach średnich szkół zawodowych Krakowa

Ilość czytelników przypadająca na jednego bibliotekarza w szkole (dot. bibliotekarzy zatrudnionych na pełnym i niepełnym etacie)	Ilość bibliotek szkolnych, w których pracują bibliotekarze obsługujący podaną ilość czytelników:	
	ogółem	w %
do 100	2	3,8
100 do 200	3	5,7
200 do 300	12	22,6
300 do 400	12	22,6
400 do 500	13	24,5
500 do 600	8	15,1
600 do 700	-	-
700 do 800	-	-
800 do 900	3	5,7
Razem:	53	100

W Śródmieściu w większości bibliotek pracują bibliotekarze, którzy obsługują do 200 czytelników. W Podgórzu na jednego bibliotekarza przypada w większości bibliotek

do 300 czytelników, w Nowej Hucie do 500 czytelników, a w Podgórzu do 600 czytelników.

Tabela 24

Bibliotekarz i liczba czytelników przez niego obsługiwana w r. szk. 1982/83 w szkołach średnich o profilu zawodowym w poszczególnych dzielnicach Krakowa

Ilość czytelników przypadających na jednego bibliotekarza w szkole	Ilość szkół, w których na jednego bibliotekarza przypada w poszczególnych dzielnicach podana ilość czytelników				Wskaźnik % ilości szkół, w których na jednego bibliotekarza przypada podana ilość czytelników:			
	Sród-mieście	Nowa Huta	Podgórze	Krowodrza	Sród-mieście	Nowa Huta	Podgórze	Krowodrza
do 100	1	-	1	-	3,8	-	11,1	-
100-200	3	-	-	-	11,5	-	-	-
200-300	5	3	4	-	19,2	25	44,4	-
300-400	8	1	-	3	30,8	8,3	-	50
400-500	4	5	2	2	15,4	41,7	22,2	33,3
500-600	3	2	2	1	11,5	16,7	22,2	16,7
600-700	-	-	-	-	-	-	-	-
700-800	-	-	-	-	-	-	-	-
800-900	2	1	-	-	7,8	8,3	-	-

Z przeprowadzonych badań wynika, że 24,5% bibliotek miało od 800 do 900 czytelników, 9,4% bibliotek obsługiwano od 200 do 300 czytelników, 9,4% bibliotek miało od 300 do 400 czytelników, 7,5% bibliotek liczyło od 400 do 500 czytelników, 7,5% bibliotek posiadało od 1100-1200 czytelników. W 24,5% bibliotek o ilości czytelników od 800-900 zatrudnionych było 27,6% wszystkich bibliotekarzy krakowskich średnich szkół zawodowych, a w 7,5% bibliotek obsługujących od 1100-1200 czytelników zaledwie 8,2% bibliotekarzy.

Tabela 25

Bibliotekarze i czytelnicy
w średnich szkołach zawodowych Krakowa w r. szk. 1982/83

Ilość czytelników w szkole	Ilość bibliotek o podanej ilości czytelników		Ilość bibliotekarzy obsługujących podaną liczbę czytelników, z podziałem na bibliotekarzy				
	wszyscy czytelnicy w szkole		w tym uczniowie	na pełnym etacie	na niepełnym etacie	łącznie:	
	ogółem	w %				ogółem	w %
do 100	2	3,8	2	-	-	2	2
100-200	2	3,8	2	-	-	2	2
200-300	5	9,4	7	1	4	5	5,1
300-400	5	9,4	6	3	3	6	6,1
400-500	4	7,5	1	4	-	4	4,1
500-600	1	1,9	4	1	1	2	2
600-700	3	5,7	4	5	-	5	5,1
700-800	3	5,7	8	6	-	6	6,1
800-900	13	24,5	7	24	3	27	27,6
900-1000	3	5,7	3	7	-	7	7,1
1000-1100	3	5,7	4	5	1	6	6,1
1100-1200	4	7,5	2	8	-	8	8,2
1200-1300	2	3,8	2	6	3	9	9,2
1300-1400	1	1,9	1	2	1	3	3,1
1400-1500	1	1,9	-	3	-	3	3,1
1500-1600	-	-	-	-	-	-	-
1600-1700	1	1,9	-	3	-	3	3,1
Razem:	53	100	53	78	20	98	100

V. WSPÓŁPRACA Z INNYMI BIBLIOTEKAMI

Z prowadzonych badań wynika, że biblioteki szkolne współpracują z innymi bibliotekami, np. publicznymi, fachowymi, szkół podstawowych, średnich i wyższych, z bibliotekami dzielnicowymi, branżowymi i zakładowymi, w różnym zakresie. Porównując r. szk. 1982/83 z rokiem 1977, można

stwierdzić, że współpraca ta wzrosła w zakresie opracowywania i uzupełniania zbiorów o 23,6%, w zakresie działalności informacyjno-bibliograficznej o 9,7% oraz w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych o 16%. W roku 1983 współpracę w zakresie opracowania i uzupełniania zbiorów podjęło 49,1% badanych bibliotek, w zakresie działalności informacyjno-bibliograficznej 90,6% bibliotek, w zakresie wypożyczeń międzybibliotecznych 41,5% bibliotek. Wartość współpracy jest w przypadku 80% bibliotek szkolnych podejmujących tę współpracę niewielka, gdyż kontakty z innymi bibliotekami są rzadkie i niesystematyczne.

VI. WNIOSKI

Podsumowując przedstawione dane, można stwierdzić, że bibliotekom średnich szkół zawodowych w Krakowie, w dążeniu do przekształcania ich w centra przekazu informacji w szkole, stoją na przeszkodzie następujące fakty:

- ograniczenie ilości prenumerowanych tytułów czasopism,
- prenumerowanie czasopism informacyjno-bibliograficznych w ilości nie przekraczającej pięciu tytułów,
- zmniejszenie ilości zbiorów specjalnych gromadzonych przez biblioteki,
- brak katalogów i kartotek zagadnieniowych, głównie dla zbiorów specjalnych i pomocy naukowych,
- brak wydzielonego w 34% bibliotek księgozbioru podręcznego,
- zwiększenie ilości bibliotek nie posiadających czytelni lub "kącika czytelnianego",
- niewystarczająca dla działalności informacyjno-bibliotecznej powierzchnia bibliotek,
- zwiększenie ilości bibliotekarzy o stażu pracy w tym zawodzie wynoszącym do 3 lat,

- obsługiwane przez jednego bibliotekarza ponad 300 czytelników w 67,9% bibliotek,

- zmniejszenie liczby bibliotekarzy zatrudnionych na pół etatu przy zwiększeniu liczby nauczycieli uzupełniających w bibliotece etat lub mających tam godziny ponadwymiarowe,

- brak w bibliotekach wyposażenia w urządzenia i środki niezbędne w pracy informacyjno-bibliotecznej,

- wolno przebiegający proces zmian w organizacji i funkcjonowaniu bibliotek.

Korzystnymi dla procesu informacji naukowej w szkole mogą być następujące fakty:

- powiększenie zbiorów bibliotecznych w wydawnictwa książkowe,

- wzrost ilości katalogów zbiorów specjalnych i katalogów rzeczowych,

- zwiększenie ilości haseł w kartotekach zagadnieniowych,

- zwiększenie ilości szkół, w których zatrudnieni są bibliotekarze o stażu pracy w tym zawodzie wynoszącym ponad 10 lat,

- wzrost kwalifikacji zawodowych bibliotekarzy szkolnych,

- wzrost ilości bibliotek szkolnych podejmujących współpracę z innymi bibliotekami.

WYKAZ ŚREDNICH SZKÓŁ ZAWODOWYCH OBJĘTYCH BADANIAMI

Kraków - Śródmieście

1. Zespół Szkół Chemicznych, ul. Krupnicza 44
2. Zespół Szkół Ekonomicznych Nr 1, ul. Kapucyńska 2
3. Zespół Szkół Ekonomicznych Nr 3, ul. Miechowity 6
4. Zespół Szkół Energetycznych, ul. Loretańska 16

5. Zespół Szkół Gastronomicznych, ul. Sienna 11
6. Zespół Szkół Mechanicznych Nr 1, Al. Mickiewicza 5
7. Zespół Szkół Mechanicznych dla Pracujących, ul. Podbrzezie 10
8. Zespół Szkół Górnictwa Odkrywkowego, ul. Rzeźnicza 4
9. Zespół Szkół Poligraficzno-Księgarskich, ul. Podwale 6
10. Zespół Szkół Przemysłu Spożywczego, ul. Filipa 17
11. Zespół Szkół Zawodowych Nr 1, ul. Pędzichów 13
12. Zespół Szkół Zawodowych Ministerstwa Górnictwa, ul. Brzozowa 5
13. Zespół Szkół Zawodowych ZBMiA, ul. Szadkowskiego 1
14. Technikum Kolejowe, ul. Ułanów 3
15. Zespół Szkół Melioracji Wodnych, ul. Ułanów 9
16. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przystankowa MPK, ul. Wąska 7
17. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przystankowa PKP, ul. Pilotów 51
18. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Nr 9, ul. Agnieszki 5
19. Centrum Kształcenia Ustawicznego, ul. Łobzowska 20/22
20. Liceum Muzyczne, ul. Basztowa 6
21. Studium Wychowania Przedszkolnego, ul. Szlak 5
22. Medyczne Studium Zawodowe Nr 1, ul. Michałowskiego 12
23. Medyczne Studium Zawodowe Nr 3, ul. Batorego 8
24. Medyczne Studium Zawodowe Nr 4, ul. Koletek 12
25. Medyczne Studium Zawodowe Nr 5, ul. ul, Miodowa 36
26. Medyczne Studium Zawodowe Nr 6, ul. Kopernika 19

Kraków - Nowa Huta

1. Zespół Szkół Budowlanych Nr 2, Os. Szkolne 18
2. Zespół Szkół Ekonomicznych Nr 2, Os. Spółdzielcze 6
3. Zespół Szkół Elektrycznych Nr 2, Os. Szkolne 26
4. Zespół Szkół Gastronomicznych Nr 1, Os. Złota Jesień 16
5. Zespół Szkół Mechanicznych Nr 3, al. Lenina 37
6. Zespół Szkół Odzieżowych Nr 2, Os. Sportowe 37
7. Zespół Szkół Budowlanych Przystankowych ZBP "Budostal", Os. Kościuszkowskie 2

8. Zespół Szkół Budowlanych Przyzakładowych ZBP "Południe", Os. Uroczę 13
9. Zespół Szkół Budowlanych Przyzakładowych KPGMB, ul. Na Załączu 3
10. Technikum Mechaniczne dla Pracujących HiL, Os. Złota Jesień 2
11. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przyzakładowa HiL, Os. Złota Jesień 2
12. Liceum Medyczne, ul. Kocmyrzowska 4
13. Medyczne Studium Zawodowe Nr 7, Os. Stalowe 17

Kraków - Podgórze

1. Zespół Szkół Elektrycznych Nr 1, ul. Kamińskiego 49
2. Zespół Szkół Łączności, ul. Zielna 33
3. Zespół Szkół Mechanicznych Nr 2, ul. Skrzyneckiego 12
4. Zespół Szkół Budowlanych Przyzakładowych, ul. Grochowa 23
5. Zasadnicza Szkoła Skórzana, ul. Myślenicka 16
6. Zasadnicza Szkoła Zawodowa, ul. Na Wrzosach 57
7. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przyzakładowa "Elbud", ul. Wadowicka 122
8. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przyzakładowa KZS, ul. Zakopiańska 68
9. Medyczne Studium Zawodowe Nr 2, ul. Zamojskiego 58

Kraków - Krowodrza

1. Zespół Szkół Budowlanych Nr 1, ul. Złotej Kielni 1
2. Zespół Szkół Budownictwa Drogowego i Wodnego, ul. Dzierżyńskiego 235
3. Zespół Szkół Odzieżowych Nr 1, ul. Syrokomli 21
4. Zasadnicza Szkoła Zawodowa Przyzakładowa PRE "Elektromontaż", ul. Kazimierza Wielkiego 33
5. Zespół Szkół Technicznych WSK, ul. Wrocławska 53
6. Liceum Sztuk Plastycznych, ul. Młaskotów 6

PRZYPISY

1. Ośrodek Kształcenia Zawodowego HiL (os. Złota Jesień 2) obejmuje dwa zespoły szkół zawodowych o profilu mechanicznym, tj. zasadnicze szkoły zawodowe i technika (mające oddzielne dyrekcje). Zespoły te obsługiwane są przez jedną wspólną bibliotekę szkolną. Dlatego w zamieszczonych w tabelach wynikach badań ankietowych występuje liczba 53 bibliotek szkolnych, chociaż badaniom poddane zostały 54 średnie szkoły zawodowe.
2. Dane dotyczące organizacji i funkcjonowania bibliotek szkół zawodowych w Krakowie w r. szk. 1977/78 pochodzą z ankiet będących podstawą opracowanego w 1979 r. przez Ministerstwo Oświaty i Wychowania "Raportu o stanie bibliotek w PRL".
3. Ośrodek multimediiów - to inaczej centrum przekazu zróżnicowanych środków informacji, centrum materiałów dydaktycznych, biblioteczne centrum środków przekazu informacji w szkole, centrum samodzielnego kształcenia się itp. Zob.: O przekształcaniu bibliotek szkolnych w ośrodki multimediiów. Poradnik, w: Biblioteki szkolne za granicą. Warszawa: BN IKiCz 1980, Zeszyty Przekładów nr 41.
4. Gwiazdka^(x) przy liczbie 54 oznacza, że dane dotyczą 54 zespołów szkół, ale faktycznie odnoszą się do 53 bibliotek mieszczących się w tych szkołach. Gwiazdka przy innych liczbach wskazuje, że w danej sytuacji mamy do czynienia z biblioteką Ośrodka Kształcenia Zawodowego HiL.
5. Goriszowski W.: Koncepcja nowoczesnej biblioteki szkolnej w reformowanym systemie oświatowym i funkcja szkolnych bibliotekarzy, w: Funkcje biblioteki szkolnej w zreformowanym systemie oświaty. Red. A. Ulman. Koszalin: IKNiBO 1977.
6. Instrukcja o prowadzeniu bibliotek szkolnych. Załącznik do Zarządzenia Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z dnia 31 XII 1968 r. "Dziennik Urzędowy Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego" 1969 nr B-3 poz. 28.
7. Pomoc w realizacji tego zadania mieli udzielać wizytatorzy-metodycy z ramienia ODN i sekcja do współpracy z bibliotekami szkolnymi Pedagogicznej Biblioteki Wojewódzkiej.
8. Drzewiecki M.: Współczesna biblioteka szkolna. Warszawa: BN IKiCz 1980 Materiały Informacyjne IKiCz nr 12.
9. Goriszowski W.: op. cit.

10. Goriszowski W.: Bibliotekarz szkolny i jego cechy osobowości a efektywność działania. Katowice: Uniwersytet Śląski 1976.
11. Zgodnie z "Instrukcją" z 1968 r. (zob. przypis 6) w szkole liczącej nie mniej niż 450 uczniów i dysponującej księgozbiorem nie mniejszym niż 300 woluminów przysługuje etat dla jednego bibliotekarza. W dużych szkołach istnieje możliwość zatrudnienia więcej niż jednego bibliotekarza. Natomiast w szkołach o liczbie uczniów od 675-900 i księgozbiorniczym wynoszącym ponad 5 tys. woluminów można zatrudnić bibliotekarzy na 1 i pół etatu. Szkołom posiadającym ponad 900 uczniów i księgozbiór o wielkości min. 7 tys. woluminów przysługują dwa etaty dla bibliotekarzy.